Nº. 37. Vrijdag 13 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht, Den Haag.**
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Nederlandsche Kolonisatie in Azië en hare critici, door M. H. van Heekeren. — Perskroniek. — Oost-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Inhoud van Tijdschriften.

MAS SOENGKONO.

Mas Soengkono, een der jeugdige, sedert kort hier in het land vertoevende Javanen, voor wien wij onlangs in dit weekblad om hulp en steun vroegen, is den 31sten Augustus in het Roomsch-Katholieke ziekenhuis te 's-Gravenhage gestorven, aan een hartkwaal, die hij reeds lang onder de leden moet hebben gehad en die nu, vrij plotseling, op doodelijke wijze uitbrak.

Bij den heer H. E. Prins, oud-resident der Padangsche Bovenlanden, die op verzoek van de presidente van „Oost en West", Mas Soengkono, toen hij in Amsterdam buiten betrekking was geraakt, liefderijk in zijn gezin opnam, zal hij zeker de laatste maanden van zijn leven een goed tehuis gehad hebben. Hij was dan ook vol illusies voor de toekomst en maakte goede vorderingen in het aanleeren der Nederlandsche taal.

Het lang verwachte bescheid van het Dep. van Koloniën: dat Mas Soengkono, na daartoe geschiktbevinding, als leerling der Rijkslandbouwschool te Wageningen, een subsidie van f 600 zou te beurt vallen, kwam nu helaas te laat.

Hoe droef moet het den jongen man te moede zijn geweest, hier in den vreemde, ver van bloedverwanten en vrienden, zoo ziek te liggen en te sterven. Innig hadden wij met hem te doen!

Dit zal zeker ook het gevoel zijn geweest van het negental kameraden-landgenooten, die hem met de heeren Prins en Rambaldo di Collalto, Controleur B.B. m. v., uitgeleide deden naar zijn laatste rustplaats in Nieuw Eik en Duinen.

Hij ruste in vrede!

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

CONCEPT NOTULEN van de Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West" gehouden op 29 Augustus 1907 in „Grand Hotel du Soleil" te Nijmegen ten 2 ure n.m.

Presidente: Mevrouw N. van Zuylen—Tromp.
Secretaris de Heer L. P. F. Schimpf.

Te 2¼ uur wordt de vergadering door de Presidente geopend, met een woord van hartelijk welkom aan de aanwezigen, in het bijzonder aan de belangstellende leden der Afdeeling Nijmegen, die opgekomen waren.

De notulen van de Algemeene Vergadering zijn reeds in het „Koloniaal Weekblad" openbaar gemaakt. er is geen aanmerking opgemaakt; zij worden thans beschouwd als vastgesteld.

1. *Het Jaarverslag*, dat opgenomen is in het „Koloniaal Weekblad" nº. 24, wordt aangenomen voor kennisgeving.

2. *Geldelijke verantwoording over* 1906, (zie Weekblad nº. 31).

Dit punt wordt op verzoek van den heer Bakhuizen van den Brink uitgesteld tot na punt 6.

De Presidente stelt thans voor punt 6 „Besluit tot opheffing van het restaurant" te behandelen vóór de andere punten, als zijnde het meest belangrijke punt. Dit voorstel wordt aangenomen.

6. *Besluit tot opheffing van het Restaurant.*

De Presidente deelt mede, dat dit punt op de agenda is gebracht om tegemoet te komen aan den wensch van een paar afdeelingen. Het Dagelijksch Bestuur meende, dat tot de opheffing definitief was besloten en dat het Hoofdbestuur dit besluit ook had bekrachtigd. Evenwel gingen in eene volgende vergadering van het hoofdbestuur weer stemmen op om deze zaak alsnog aan het oordeel van een algemeene vergadering te onderwerpen, omdat daaromtrent verschil van meening bleek te bestaan; daarom is dit punt opgenomen op de agenda.

Spreekster stelt voor deze geheele zaak te behandelen in comité-generaal, opdat geen ontijdige mededeelingen de wereld ingaan. Aldus wordt besloten. De Presidente vraagt of iemand over dit punt nog iets te zeggen heeft.

De heer Schwippert uit den Haag verzoekt mededeeling van de gronden, waarop het Hoofdbestuur gekomen is tot opheffing van het restaurant, waarop

de Presidente het volgende mededeelt: In den aanvang van het bestaan der Vereeniging werd al spoedig de behoefte gevoeld aan een eigen lokaal voor „Oost en West". Eenige leden-oprichters hebben toen getracht het benoodigde kapitaal bijeen te brengen om een gebouw te stichten. Het geld werd gevonden; eene obligatieleening werd gesloten, en om nu aan de geldgevers eene kans te schenken hun geld terug te krijgen, besloot men zoo mogelijk tentoonstellingen te houden, lokalen te verhuren voor vergaderingen en ook een restaurant op te richten. Dit alles geschiedde, doch later bleek, dat het restaurant niet ging, zooals men dit wenschte; evenwel het bleef bestaan, de proef werd telkens voortgezet. Toch werd de wensch geuit dat zou worden uitgezien naar een ander gebouw en dat dan het restaurant zou worden opgeheven. Nu kwam het vorig jaar een legaat aan de Vereeniging en naar aanleiding daarvan werd besloten met een deel van dit legaat de obligatieleening af te lossen, en voorts Boeatan, het Hoofdbestuur en de Afdeeling 's Gravenhage in één gebouw te vereenigen. Met de aflossing der leening zou dan tevens het restaurant vervallen. Nu heeft men het Hoofdbestuur verweten, dat dit besluit ondoordacht genomen was, maar het is integendeel lang en ernstig overwogen.

De heer Schwippert acht het aangevoerde niet overtuigend en leest tot nadere verklaring van zijne meening het prospectus voor, dat indertijd is uitgegeven voor de geldleeeing van f 5000. Daarin komt eene bepaling voor, luidende, dat bij geheele aflossing van die leening aan iederen vroegeren houder van een aandeel zou worden uitgereikt een „action de jouissance", recht gevende levenslang op eene rente van 4 pct., door de Vereeniging te betalen. Lost de Vereeniging die schuld van f 5000 af, dan blijft zij feitelijk toch schuldenaresse van eene som van f 5000, omdat zij er levenslang aan de houders der winst-aandeelen 4 pct. rente van moet betalen. Waar het geld tegenwoordig zoo duur is, vindt hij deze handeling ongerijmd. De Vereeniging heeft thans eene som van f 3500 in deposito, welke eene rente geeft van f 140 's jaars. Bij dit rentebedrag behoeft de Vereeniging dus slechts f 60 bij te passen om de rente te vinden ad f 200 voor de obligatieleening van f 5000. Lossen wij echter de leening af, dan zullen wij de f 140 derven, doch wel belast blijven met de 4 pct. of f 200 rente op de actions de jouissance. Uit financieel oogpunt is z. i. de opheffing en aflossing dan ook verkeerd.

De heer Pierson uit Nijmegen vindt de cijfercombinatie van den heer Schwippert zeer merkwaardig. Spreker vindt het lang niet hetzelfde of de Vereeniging eene schuld heeft van f 5000.— dan wel, dat zij de rente van f 5000.— moet betalen, daargelaten nog de vraag: of die wel betaald zal behoeven te worden? De Vereeniging is dit natuurlijk verplicht, maar zeer vele aandeelhouders zullen van deze bepaling in het prospectus geen gebruik willen maken, al hebben zij ook recht op rente van reeds terugontvangen geld. En voor de aflossing hebben wij nog slechts f 1500.— noodig, omdat wij daarvoor de f 3500.— kunnen gebruiken, die wij thans in deposito hebben. De financieële operatie is dus niet zoo slecht als hier wordt voorgesteld.

Thans tot de opheffing van het restaurant zelve komende, meent spreker, dat nog heel andere redenen aan het Dagelijksch Bestuur en het Hoofdbestuur aanleiding hebben gegeven tot de opheffing te besluiten, en omtrent die redenen zou hij gaarne nader ingelicht worden, mits daaromtrent aan de vergadering geheimhouding worde opgelegd. Tegen die geheimhouding echter wordt geprotesteerd speciaal door den heer Schwippert en Mejuffrouw Elise Haighton, gesteund door eenige anderen, wat den heer heer Von Bose aanleiding geeft, ten einde verder gehaspel over deze zaak te voorkomen, tot het voorstellen van eene motie, strekkende tot het benoemen van eene onpartijdige Commissie, te kiezen door de vergadering uit de afgevaardigden, welke Commissie bevoegd zal zijn zich, zoo noodig, te doen bijstaan door een accountant, om deze zaak nog eens grondig te onderzoeken. Die Commissie kan dan later een rapport uitbrengen aan eene buitengewone algemeene vergadering.

Zulk een Commissie valt echter niet in den smaak van den heer Pierson, want z. i. gaat het hier niet in de eerste plaats om de financiën, derhalve zal de accountant ons niet verder brengen. Er is echter een ethische reden, waarom het restaurant moet worden opgeheven en wil men nu benoemen eene Commissie van vroede mannen om ook naar die reden een onderzoek in te stellen en daarvan later rapport uit te brengen, dan kan hij zich met dat denkbeeld vereenigen. Daartegenover gevoelt Mejuffrouw Elise Haighton niets voor dat geheime onderzoek. Wat bedoelt men met die ethische redenen, waarvan zij nooit iets gehoord heeft. Het Dagelijksch Bestuur en het Hoofdbestuur hebben steeds alleen de financieele beweegredenen op den voorgrond gesteld, doch thans komt men plotseling met ethische redenen. Zoo deze er zijn, laat men die dan openlijk noemen, opdat iedereen ze leere kennen en beoordeelen; eene opvatting, die geheel gesteund wordt door den heer Schwippert, welke spreker de vergadering uitnoodigt in deze zaak met open vizier te strijden.

De heer Smeenge komt echter op tegen de voorstelling, alsof het iemand zou te doen zijn de dingen onder de bank te schuiven. De motie bedoelt alleen de zaak grondig te onderzoeken en dan is het niet noodig de redenen aan den grooten klok te hangen, vóórdat de commissie met haar onderzoek gereed is.

De heer Schwippert kan medegaan met het voorstel tot benoeming eener commissie, maar waar eenmaal een verdachtmaking is uitgesproken, moet die verdachtmaking eerst openlijk worden waar gemaakt of teruggenomen. Het onderzoek moge zijn in het belang der Vereeniging, maar boven dat belang staat de eer van

hen, die hier zijn verdacht gemaakt. Men heeft gesproken van spelen in de Koempoelan.

De Presidente constateert echter uitdrukkelijk, dat in deze vergadering geen enkele beleediging of verdachtmaking is uitgesproken. En waar men het hoofdbestuur nu verwijt plotseling aan te komen met ethische redenen, daar antwoordt zij, dat daarover tot dusverre wel in bestuurs-, maar in Alg. Verg. niet gesproken is, omdat men zulke teere punten niet openlijk wilde noemen.

De heer Smeenge kan zich echter met de motie van den heer Von Bose, zooals zij nu luidt, minder goed vereenigen, omdat hij van zulk een onderzoek weinig resultaat verwacht. Men heeft alleen te vragen: is het in het belang van »Oost en West«, dat het restaurant blijft bestaan, ja of neen? Spreker is voor openbaarheid; hij kent eerst sedert heden die ethische redenen, maar toen hij die redenen vernam, heeft hij er met den heer Pierson in de vergadering van het Hoofdbestuur op aangedrongen het vroeger genomen besluit tot goedkeuring der opheffing alsnog op te schorten en de zaak te onderwerpen aan het oordeel van deze algemeene vergadering. Thans is hij echter voor de benoeming van eene commissie van onderzoek, want het is best mogelijk, dat, als men het rapport der Commissie zal hooren, niemand de openbaarmaking meer zal wenschen. Zeker zal de commissie moeten onderzoeken of de Vereeniging bij aflossing der leening hare verplichtingen jegens de obligatiehouders zal kunnen nakomen, maar naast dat financieele onderzoek zal moeten staan een onderzoek naar de beweerde ethische redenen. De uitslag van beide nasporingen zal dan moeten worden medegedeeld aan de algemeene vergadering.

Het resultaat van deze besprekingen en adviezen is, dat de heer Von Bose thans komt met eene gewijzigde motie, luidende:

»De Algemeene Vergadering te Nijmegen van 29 Augustus »1907 besluit te benoemen eene Commissie, bestaande uit »drie leden, buiten het Hoofdbestuur, om te onder»zoeken, in hoeverre het voortbestaan van het restaurant »al of niet moet worden geacht in het belang der Ver»eeniging te zijn, en om daarover rapport uit te brengen »aan de ter zake op te roepen buitengewone algemeene »vergadering.

»Kosten, vallende op deze Commissie, komen ten laste »van het Hoofdbestuur.«

Naar aanleiding van vragen van de heeren van Meurs en Schwippert, constateert de Presidente, onder instemming der Vergadering, dat, met opschorting van vroeger genomen besluiten, het restaurant zal blijven bestaan, totdat de Algemeene Vergadering uitspraak zal hebben gedaan over een eventueel voorstel van deze Commissie van onderzoek; maar de Vereeniging draagt daarvoor dan ook de verantwoordelijkheid.

De beraadslaging wordt nu gesloten en de motie van den heer Von Bose met algemeene stemmen door de Vergadering aangenomen.

Thans zal worden overgegaan tot de benoeming der Commissie. Vooraf echter schorst de Presidente de Vergadering voor eenige minuten om de leden in de gelegenheid te stellen zich omtrent de keuze der personen met elkander te beraden, van welke schorsing de heer Kohlbrugge uit Utrecht gebruik maakt om in eenige ronde woorden te verklaren, wat hij als ethische redenen heeft hooren noemen, maar aangezien de beraadslaging gesloten is, laat de Presidente hem niet verder aan het woord.

Na heropening van de vergadering wordt gestemd en blijkt na twee stemmingen de uitslag te zijn, dat tot leden der Commissie zijn benoemd de heeren Van Meurs, Schwippert en Von Bose, die allen de benoeming aannemen.

De heer Smeenge spreekt thans den wensch uit, dat het Hoofdbestuur aan deze commissie alle noodige inlichtingen zal verstrekken, zoo op financieel als op ethisch gebied, waartoe de Presidente zich namens het Hoofdbestuur uitdrukkelijk bereid verklaart.

7. *Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 5000.— een deel van het legaat-Post te benutten.*

In verband met het betreffende het restaurant genomen besluit wordt dit voorstel van de agenda afgevoerd.

2. *Geldelijke verantwoording over 1906.*

Dit punt wordt thans zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen en wordt de heer Schimpf wrnd. penningm., onder dankbetuiging voor zijn nauwkeurig beheer, gedechargeerd.

4. *Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.*

De Presidente stelt voor de heeren, die de vorige rekening hebben geverifieerd, weder in die Commissie te benoemen, welk voorstel wordt aangenomen.

Op voorstel van den heer Schimpf wordt besloten het Dagelijksch Bestuur te machtigen die Commissie aan te vullen of te vernieuwen, indien een of meer der benoemde heeren voor de benoeming bedankt.

3. *Verkiezingen van leden voor het Hoofdbestuur.*

De heeren Kepper en Schimpf hebben verklaard zich niet herkiesbaar te stellen. De heer Prins trekt zijn candidatuur in, doch komt op verzoek van de Presidente op zijn besluit terug.

De heer Schwippert vestigt de aandacht op de Haagsche candidaten, de heeren Bakhuizen van den Brink voor het vice-presidentschap en Schröder voor het penningmeesterschap.

De uitslag van de stemming is, dat gekozen zijn de heeren C. A. Bakhuizen van den Brink (den Haag) met 33, F. J. Schröder (den Haag) met 20, H. E. Prins (den Haag) met 19, L. A. H. Lamie (Arnhem) met 32, Jhr. Von Weiler (Rotterdam) met 32, J. C. van Reijn (Breda) met 28 en mevrouw van Oeveren-Schaik (Utrecht) met 30 stemmen.

De heeren Prins en Schröder zijn tevens aangewezen respectievelijk tot Secretaris en Penningmeester.

Alle benoemden nemen de benoeming aan; de heer Prins alleen zeer voorwaardelijk.

5. *Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging.* (Zie Kol. Weekblad nos. 23, 32 en 33.)

De heer van Meurs stelt voor, èn met het oog op het te wachten rapport van de Restaurant-Commissie, èn in verband met de verschillende ingediende amendementen, welker aantal stellig nog zal vermeerderen, dit voorstel aan te houden. Tevens geeft hij het Hoofdbestuur in overweging alle amendementen nog eens na te gaan en dan op een volgende vergadering met een gewijzigd voorstel te komen.

Dit voorstel van den heer van Meurs wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Op voorstel van de Presidente wordt eene Commissie benoemd om het denkbeeld-van Meurs uit te voeren en tot leden dier Commissie aangewezen de heeren van Meurs, Bakhuizen van den Brink en Pierson.

Vervolgens brengt de Presidente namens de vergadering hartelijk dank aan den heer Schimpf voor al het werk, dat hij aan de statutenwijziging heeft gedaan.

In verband met de genomen beslissing geeft de Presidente in overweging toch in het Huishoudelijk Reglement eene kleine wijziging aan te brengen. De Kas van het Hoofdbestuur is bijna uitgeput doordat nog niet alle afdeelingen hun contributie hebben afgedragen. Nu is bij de reglementswijziging een artikel, strekkende om die afrekening te doen plaats hebben vóór 1 Maart. Indien de vergadering kon goedvinden die wijziging nu reeds aan te brengen, dan zou de kas van het Hoofdbestuur daarmede zeer gebaat zijn. Evenwel kan de heer Bakhuizen van den Brink zich hiermede niet vereenigen. Hij meent, dat het voldoende zal zijn een eenvoudig verzoek tot de achterstallige afdeelingen te richten om de contributie zoo spoedig mogelijk te betalen.

De Secretaris voert daartegen echter aan, dat dit verzoek reeds gedaan is. Wel is daarop bijv. in de bestuursvergadering van de afdeeling den Haag, besloten de contributie af te dragen, maar dit besluit is niet ten uitvoer gebracht. Toen daarop het Hoofdbestuur opnieuw geschreven heeft, kreeg hij het ten antwoord, dat het geen recht op die contributie had.

De heer Bakhuizen van den Brink kan de mededeeling doen, dat thans wel zal betaald worden.

De vergadering verklaart zich vóór het advies van den heer Bakhuizen ten Brink, waardoor het denkbeeld van de Presidente vervalt.

8. *Financiëele regeling voor het Koloniaal Weekblad*

De Presidente deelt mede, dat de drukker, die het weekblad tot dusverre drukte, het contract heeft opgezegd tegen October. Het Dagelijksch Bestuur heeft deze zaak dadelijk ter hand genomen en verschillende voorstellen ontvangen. Het aannemelijkste van die voorstellen schijnt het volgende: »Het drukken van de oplaag tot 3000 exemplaren en de verzending zijn voor rekening van den drukker, met dien verstande, dat de Vereeniging hem gedurende het eerste halfjaar van de exploitatie eene tegemoetkoming in de kosten verstrekke van tien gulden per oplaag. Daarna zal in onderling overleg worden uitgemaakt of de opbrengst der advertentiën de exploitatiekosten voldoende dekt enz." Zij acht dit een aannemelijk voorstel, omdat het risico dan komt voor rekening van den drukker. Kan de vergadering met dit voorstel medegaan?

De heer Gerdes wenscht eene opmerking te maken over het Orgaan van »Oost en West«. De Vereeniging beoogt propaganda te maken voor Indië en de kennis van Indië zooveel mogelijk te verspreiden, vooral onder hen, die nooit Indië hebben bezocht. Het beste middel is daarvoor een orgaan, waarin wij onze denkbeelden kunnen ontwikkelen. Daartoe echter moet het blad vooral voor het Hollandsche publiek aantrekkelijk zijn en nu zal volgens spreker het blad eerst aantrekkelijk worden, als daarin goede, populaire, bevattelijke, liefst geïllustreerde stukken worden opgenomen. Wel zal een en ander meerdere kosten met zich brengen, doch deze zouden wij kunnen ondervangen door van het orgaan een maandblad te maken en het verkrijgbaar te stellen aan kiosken en stations. Spreker geeft deze denkbeelden in overweging.

De Presidente herinnert er aan, dat vroeger reeds eene proef is genomen met den verkoop in kiosken en stations en ook met illustratiën, maar dit kostte nog al veel geld, wat voor de Vereeniging een groot bezwaar is. Het orgaan te veranderen in een maandblad verdient geen aanbeveling, omdat zijne waarde als Vereenigingsorgaan dan, in verband met convocaties, zeer zal verminderen.

De heer Gerdes geeft in overweging ons dan aan te sluiten bij een ander blad, maar,

naar de Presidente verklaart, is ook dit al eens beproefd, evenwel zonder goed resultaat. Populaire stukken zijn ook reeds opgenomen en de redactie plaatst ze zeer gaarne als ze inkomen.

Dat men ook nu wel prijs stelt op het blad, wordt telkens bewezen o.a. door de vele verzoeken van hen, die op reis gaan, om het blad na te zenden. Het Hoofdbestuur zal echter de gemaakte opmerkingen overwegen.

De heer Kohlbrugge dringt er namens de afdeeling Utrecht op aan advertentiën van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond en dergelijke te weren. Een blad, dat eenige waarde hecht aan zijn naam, moet zulke advertentiën niet opnemen; maar

de Presidente, die deze klacht reeds vroeger ook van andere zijde heeft gehoord, wijst er op, dat de Vereeniging onder het bestaande contract niets over de plaatsing der advertentiën te zeggen heeft. Nu van drukker veranderd wordt zal zeker dit bezwaar onder de oogen kunnen worden gezien.

Het voorstel om op boven aangegeven wijze met een anderen drukker te contracteeren, en wel met ingang van 1 October, wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Op eene desbetreffende vraag van den heer Schwippert antwoordt de Presidente, dat deze regeling het karakter zal hebben van eene proef voor een half jaar, waarna een definitief voorstel zal volgen. Mocht de algemeene vergadering binnen dien tijd bijeenkomen, dan kan ook dat voorstel, nader behandeld worden.

Op voorstel van den Secretaris wordt besloten het crediet voor de Redactie ad *f* 1250.— te handhaven.

9. *Rondvraag.*

Mevrouw von Bose herinnert er aan, dat indertijd door de afdeeling Nijmegen *f* 20.— is uitgegeven voor eene baboe, die daardoor onmiddellijk kon vertrekken. Had de afdeeling daarover eerst gecorrespondeerd met het Hoofdbestuur, dan had de reis van die vrouw eene week moeten worden uitgesteld en waren natuurlijk de kosten grooter geweest. De afdeeling meent dus door haar spoedig handelen het belang van de Vereeniging te hebben gediend en daarom verzocht zij, wat ook reeds vroeger geschiedde, die som uit de Vereenigingskas terug te betalen aan de afdeeling.

De Presidente, overtuigd dat de afdeeling daarmede een goed werk gedaan heeft, stelt voor de *f* 20.— aan de afdeeling Nijmegen uit te keeren, met welk voorstel de vergadering zich vereenigt.

De heer Schwippert brengt namens de afdeeling den Haag aan den Secretaris, den heer Schimpf, bijzondere hulde voor den grooten ijver en de toewijding door dezen steeds in zijne functie betoond. Spreker hoopt, dat de opvolger van den heer Schimpf diens voetstappen moge drukken, wat echter niet gemakkelijk zal zijn.

De Secretaris, zeer gevoelig voor deze hulde, verzocht den heer Schwippert zijn dank aan de afdeeling den Haag over te brengen.

De heer v. d. Heide had gaarne gezien, dat de verschillende commissiën van »Oost en West« in deze vergadering waren vertegenwoordigd geweest, speciaal die voor de propaganda. De afdeelingen hadden dan wellicht een lijstje van sprekers kunnen krijgen voor den komenden winter, want die lezingen leveren voor de afdeelingsbesturen groote bezwaren op. Hij zou dus gaarne zien, dat die commissiën voortaan werden uitgenoodigd de algemeene vergadering bij te wonen. Voorts zou hij wat meer zorg willen besteed zien aan de agenda's, die in verband met den beschikbaren tijd veel te lang zijn. De leden van het Hoofdbestuur, die buiten den Haag wonen, hooren ook te weinig wat in het Dagelijksch Bestuur behandeld wordt.

De Presidente dankt den vorigen spreker voor zijne opmerkingen die zij zeer juist acht. Hoe meer voeling er is tusschen de verschillende organen der Vereeniging hoe beter het is; maar men denke ook hier weer aan de geldmiddelen. Sedert de reiskosten worden betaald uit de kas, zou de vervulling van de wenschen van den heer v. d. Heide de kosten alweer aanmerkelijk doen toenemen. Intusschen, het Dagelijksch Bestuur zal een en ander overwegen.

De Secretaris herinnert er aan, dat de Vereeniging nog te ontvangen had de achterstallige contributie uit Suriname en wel over de jaren 1905 en 1906. Nu zijn wij zoo gelukkig geweest den steun te ontvangen van iemand, die aldaar de belangen van Oost en West zeer goed behartigd, want hij heeft al die achterstallige contributie én ook reeds die van 1907 geïnd en afgedragen, waarbij wij bovendien het voordeel hadden, dat de menschen lid bleven van de Vereeniging. Evenwel heeft die persoon geen enkelen officiëelen titel om dit te doen en men had hem dan ook zeer goed naar zijne machtiging kunnen vragen. Spreker zou daarom willen voorstellen den heer Fred. Oudschans Dentz te benoemen tot vertegenwoordiger der Vereeniging »Oost en West« in Suriname, en, wordt dit voorstel aangenomen, dan tevens voor hem een instructie vast te stellen.

Voorts heeft men in Suriname het voornemen eene tentoonstelling te houden en nu heeft de heer Oudschans Dentz aan spreker gevraagd of de Vereeniging niet bereid zou zijn een aandeel te nemen in het waarborgkapitaal.

Beide voorstellen worden met algemeene stemmen aangenomen.

Ten aanzien van de afdeelingen deelt de Secretaris nog mede, dat de Afdeeling Groningen thans zonder bestuur is.

De Afd. Curaçao bestaat feitelijk niet meer.

Parijs bestaat nog wel, maar geeft geen teeken van leven meer. De contributie van 1900 hebben wij nog niet ontvangen. Hij geeft in overweging die afdeeling op te heffen.

De Presidente wil hiermede liever nog wachten, en trachten er nieuw leven in te brengen.

De heer P i e r s o n komt terug op het deposito van *f* 3500, dat wel staat ter verantwoording van de Vereeniging, maar niet op haren naam, wat toch de juiste toestand zou zijn. Het Hoofdbestuur heeft nu eene poging aangewend dit geld op naam van de Vereeniging overgeschreven te krijgen, maar ter plaatse waar dit moest geschieden, werd die aanvraag beantwoord met de opmerking, dat voor die overschrijving noodig was een besluit van de algemeene vergadering. Spreker verzocht van de Presidente in verband met deze mededeeling het betreffende votum van de vergadering uit te lokken.

De heer V a n M e u r s acht een votum der algemeene vergadering niet noodig. Deze zaak raakt alleen het Hoofdbestuur en de algemeene vergadering kan er buiten blijven.

De heer P i e r s o n is het wel met deze meening eens, maar waar de houder van het geld de overschrijving weigert zonder votum van de algemeene vergadering, zullen wij goed doen dit votum uit te brengen.

Mevrouw T e n B o s c h deelt mede, dat een deel van het geld op naam staat van de Vereeniging »Oost en West«, een ander deel op naam van het Fonds »Restaurant«.

De P r e s i d e n t e stelt nu voor de beide deelen van het deposito over te brengen op naam van de Vereeniging en onder contrôle te brengen van het Hoofdbestuur.

Dit voorstel wordt aangenomen met algemeene stemmen.

Voorts doet de P r e s i d e n t e het voorstel om, als de 4 pct. dividend over het afgeloopen jaar zal worden uitgekeerd, dit te doen geschieden door het Dagelijksch Bestuur. Dit Bestuur was wel niet altijd met die uitkeering belast, maar het vindt dit eene goede gelegenheid om eens kennis te nemen van de namen der aandeelhouders.

Ook dit voorstel wordt aangenomen.

De heer K o h l b r u g g e deelt mede, dat de afdeeling Utrecht eenigen tijd geleden gevraagd heeft om adressen van personen, die in Indië voorwerpen van kunstnijverheid en huisvlijt in den handel brengen. Evenwel heeft de afdeeling de adressen niet ontvangen.

De P r e s i d e n t e verklaart, dat eene dergelijke aanvrage het Dagelijksch Bestuur nimmer bereikt heeft; maar als de heer Kohlbrugge dit verzoek nog eens wil doen aan Boeatan zal hij zeker antwoord ontvangen. De handel in die voorwerpen is niet in handen van Boeatan alleen; Zij zal zeer gaarne den steun van de afdeelingen ontvangen.

Ten slotte verlangt niemand meer het woord en brengt de P r e s i d e n t e aan de heeren Kepper, Schimpf en van Driel hartelijk dank voor al hetgeen zij voor de vereeniging gedaan hebben, en dit is niet weinig geweest. Die heeren hebben hunne beste krachten aan »Oost en West« gegeven en daarvoor is de vereeniging hun oprecht dankbaar. (Applaus).

Daarop wordt de vergadering met de gewone plichtsplegingen gesloten.

Door mij opgemaakt in de Algemeene Vergadering van 29 Augustus '07 gehouden te Nijmegen.

P. J. B. LAMPE,

Stenograaf bij de Staten-Generaal.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M. A. VAN HEEKEREN.

II.

(*Vervolg van N°.* 36.)

Dezelfden, die nimmer schijnen uitgepraat over den nederlandschen Jan Salie-geest en daarbij over het hoofd zien, dat zooals wij in het *Koloniaal Weekblad* van 21 en 28 Februari j.l., aan de hand van de gegevens, door de Bussy's «Handboek voor Cultuur en Handelsondern. in Ned.-Indië» verstrekt, uiteenzetten, dat nagenoeg een milliard aan nederlandsch kapitaal in koloniale ondernemingen werd gestoken (de hierin te loor gegane kapitalen inbegrepen), zijn veelal ook zij, die aan het kapitaal steeds meerdere eischen willen zien gesteld, alsof de toestanden daar dezelfde waren als die in landen, welke reeds een hoogen trap van ontwikkeling hebben bereikt, die aan de zeker noodzakelijke bescherming van den arbeid des noods de niet minder noodzakelijke bescherming en aanmoediging van het kapitaal willen zien opgeofferd.

En toch . . . dezelfden, die voor Indië's financieele zelfstandigheid in het strijdperk traden, als middel, het eenig afdoende, om den indischen staat de noodige fondsen te verschaffen voor de verdere ontwikkeling van het land, zijn dikwerf ook zij, die geen woorden weten scherp genoeg, om den huidigen toestand, na zoovele jaren van koloniaal beheer, te hekelen, en daarmede het vertrouwen in de toekomst, het crediet van Nederlandsch-Indië ondermijnen. En wanneer dan straks, bij zulke critiek als geenszins uitgesloten te beschouwen, een beroep van Indië op het nederlandsch kapitaal mocht falen, dan niet waar? biedt zich voor dezen weer een schoone gelegenheid om op de lakschheid, gebrek aan inzicht en belangstelling van het nederlandsche volk te wijzen, terwijl zij zelven het waren en zijn, die de ware belangstelling van Nederland in Indië buiten het bereik der mogelijkheden helpen plaatsen.

Behoorde het vorenstaande reeds voldoende te wezen, om tot nadenken te stemmen al wie geroepen is of zich gevoelt, om in woord of geschrift van z ij n e belangstelling in Indië te doen blijken . . . er is meer.

Zooals gezegd, Nederland heeft thans de rol van heerscher, met die van leider verwisseld. Hoeveel te meer komen daarbij de volgende woorden tot hun recht, die een indisch chroniqueur nu meer dan dertig jaren geleden, bij wijze van waarschuwing, liet hooren:

«Zij zien in het gezag een aureool, waarvoor zij zich buigen, zonder na te gaan of er vlekken zijn, die het ontsieren, of een valsch licht door zijne stralen verspreid wordt. Zoodoende is het mogelijk die millioenen te leiden en in bedwang te houden, zonder wapenvertoon en aanjaging van vrees. Maar wordt die eerbied voor het gezag afgebroken, zegt men hun dagelijks, dat hunne hoofden menschen zijn als zij niet alleen, maar hun bloedzuigers en vertrappers; schildert men de Nederlanders in het algemeen, en de vertegenwoordigers zijner regeering, die hier zijn, in het bijzonder af als een hoop onbekwame, lamlendige, gewetenlooze lieden; predikt men den inlanders hunne natuurlijke rechten als menschen, zonder dat zij hunne pligten als staatsburgers hebben geleerd, dan liggen de gevolgen voor de hand."

De vrees van dezen chroniquer, dat de klappers van de boomen, die wij geplant hebben, op onze hoofden zouden vallen, heeft zich niet bewaarheid, dank zij de onder het nederlandsch bestuur bestaande, op de werkelijke behoeften der onder het rechtstreeksch gezag levende volkeren gegrondveste toestanden, die wanneer zij inderdaad zoo onhoudbaar waren, als zij zoo dikwerf werden afgeschetst, niet zouden hebben nagelaten zich te wreken in de moeilijke dagen, waaraan 't het gezag in Indië, sedert hiervoren aangehaalde geschreven werd, niet heeft ontbroken bij de vestiging zijner suprematie in afgelegen deelen van den archipel; dank zij ook de inertie van Indië's onder het rechtstreeksch gezag levende volkeren, waarop de hier bedoelde critiek dus in het algemeen geen vat had.

Doch de massa ontwaakt, er komt beweging in die millioenen, waarin het succes van een ander aziatisch volk het bewustzijn heeft gewekt, dat zij tot iets anders nog geroepen zijn dan jaar in jaar uit hun sawahs te beplanten en te leven het eenvormig dessa-leventje, zooals voor eeuwen reeds hun voorvaderen dit hadden geleefd. Doch evenals dat ander aziatisch volk zijn succes op den nieuw ingeslagen weg mede dankte aan het onbeperkt vertrouwen, het ontzag, dat zijne millioenen bezielde ten opzichte van de, van Tokyo uitgaande leiding, zoo kan ook van de, voor Indië's volkeren steeds meer en meer van het Haagsche Binnenhof naar Buitenzorg verplaatste en te verplaatste leiding slechts dan evenredig succes worden verwacht, wanneer ook daar die leiding geen opgedrongene zij, doch met vertrouwen en ontzag wordt aanvaard.

Geldt dit voor de massa, hoeveel te meer nog zijn die factoren een bepaald vereischte ten opzichte van die elementen der inlandsche bevolking, waaruit het nederlandsch bestuur over Indië zal hebben te kiezen en zich reeds opmaakt te kiezen zijne medewerkers aan den grootschen arbeid der opleving van Indië.

O! men vergeve ons deze éene klacht: hadden zij, wie dikwerf het bezit eener welversneden pen en meer zeggingskracht ten dienste stonden dan ons bij deze bescheiden poging, om hun het besef bij te brengen hunner groote verantwoordelijkheid, wat meer enthousiasme, wat meer vertrouwen weten te wekken in de opleving, de toekomst, van Indië onder de leiding van Nederland en wat minder medelijden en zorg voor de noodzakelijke onvolmaaktheden en verdrietelijkheden van het heden, hoeveel verder zouden we nu reeds hebben kunnen zijn, met hoeveel meer zekerheid van slagen zouden nu de eerste schreden op den nieuwen weg zijn gezet, waarop we dan wellicht zelfs reeds een eerste stappe zouden hebben gedaan!

Doch het kwaad is geschied. Het eenige wat te dezen aanzien te zeggen valt, is de hoop uit te spreken, dat eindelijk een beter inzicht kome, opdat niet door hen, die met hunne ondervinding, met hunne kennis van Indië, de aangewezenen

zouden zijn, om de taak van Nederland, die eene toekomst aan Indië en zijne millioenen moet verzekeren, te verlichten, worde voortgegaan den toch reeds moeilijken weg met hindernissen te bezaaien, wat op den duur het doel, de welvaart, de grootheid van Indië, dat toch ook hun voor oogen zweeft, als Neerlands leiding te bewerkstelligen, buiten Nederlands bereik moet stellen, waar anders aan een alleszins bevredigende uitkomst elke twijfel is uitgesloten, daar wat Nederland wil, het ook, zijne geschiedenis staat daar borg voor, zal volbrengen, mits . . . .

Er is meer, zeiden wij. en er *is* meer.

In eene beschouwing van Mr. M. J. van der Flier over het deensch-nederlandsch arbitrageverdrag, voorkomende in de *Nieuwe Courant* van 27 December 1904, trof ons indertijd de volgende juiste opmerking:

«Onder de mogendheden zijn vele benijders onzer koloniën. Wanneer het nu ten slotte een dier benijders te machtig wordt en hij tot het besluit komt, gaat het niet goedschiks, dan maar kwaadschiks, onze bezittingen voor zich te nemen, hoe zal dan de loop der gebeurtenissen zijn? Zal deze mogendheid zich opmaken tot den strijd, zeggende: ik begeer uwe koloniën en ik zal, daar gij ze niet vrijwillig wilt afstaan, ze u afnemen? Neen, daar is men veel te beschaafd en te fatsoenlijk voor: Staten zijn geen struikroovers. Men zal voorwendsels gaan zoeken, men zal gaan zeggen, dat wij de arme inlanders onderdrukken; misschien helpt het toeval een beetje, wanneer terzelfdertijd de een of andere onderdaan van den klager onrechtvaardig behandeld is; de publieke opinie zal worden bewerkt; men zal ons prikkelen en tot een optreden uitlokken, dat te onzen nadeele wordt uitgelegd. Dan wordt op beleedigende wijze genoegdoening geëischt — en de oorlog breekt uit. Soms omdat een hebzuchtige ons benijdt? Het lijkt er niet naar; officieel zal men heel wat anders te hooren krijgen. Maar het eind zal zijn, dat, als wij in den strijd het onderspit delven, ons vaderland aan Spanje de hand kan reiken om samen te treuren over de verloren bezittingen.»

Zeker, zoo zou het ongetwijfeld gaan. Maar, vragen we onzerzijds: zou het nog wel noodig wezen voorwendselen te zoeken, waar die door nederlandsche critici, in hunne jacht veelal op effect, te kust en te keur worden geleverd? En we zeggen den boven aangehaalden indischen briefschrijver na: «wat is natuurlijker, dan dat vreemdelingen er nog wat nadruk bijvoegen, als in eigen boezem de afkeuring . . . scherp en luid weerklinkt? Mocht het eenige mogendheid invallen te werk te gaan als voren, dan ligt het materiaal van nederlandsche makelij en vreemden opsmuk voor dadelijk gebruik gereed. Voor wie daaraan twijfelen mocht, moge het wellicht niet ondienstig wezen eenige om de plaats, vanwaar zij uitgingen of waar zij werden uitgesproken, dan wel om de groote enormiteit merkwaardige oordeelvellingen, in den laatsten tijd in den vreemde opgevangen, hier even aan te halen.

Versch ligt het mij nog in het geheugen, hoe een vice-president van den Duitschen Rijksdag, dr. Paasche, bij de behandeling der duitsche koloniale begrooting van 1905, door de talrijke klachten tegen van wreedheid en willekeur beschuldigde en voor het forum der publieke opinie gedaagde duitsche koloniale ambtenaren en officieren geïrriteerd, ter vergoelijking en verheffing der beschuldigden aanvoerde, dat zoo al het hun ten laste gelegde waar mocht wezen, den duitschen kolonialen ambtenaren en officieren de eer moest worden gegeven eerlijk te zijn, in tegenstelling met de koloniale ambtenaren van andere natiën, waaronder de nederlandsche mede uitdrukkelijk worden geciteerd. Hoe komt een dr. Paasche aan zulk een . . . groven leugen?

Het is nog niet zoo heel lang geleden, slechts weinige jaren, dat een duitsch onderstaatssecretaris van buitenlandsche zaken von Richthofen, den naar Batavia bescheiden consul-generaal Freiherr von Syburg, met diens plaatsing gelukwenschte met de woorden: «U gaat naar een model kolonie». Binnen het bereik van een vice-president van den Rijksdag zullen toch ook zeker wel de gegevens zijn geweest, waarop dit oordeel was gegrond, dat zijne lichtvaardige bewering geheel te niet zou doen, tenzij . . . Zijn de toestanden in Indië in die enkele laatste jaren dan zoo verslimmerd, dat er eenigen grond bestond voor zulken ommekeer in appreciatie? Wij weten wel beter. Maar hoe komt Dr. Paasche dan tot zulke vernietigende critiek? Ja — hoe komt hij daaraan?

Van minder algemeene bekendheid is het volgende, aan een schrijven van den toenmaligen franschen minister van kolonien Clémentel, den 29sten December 1905 tot den gouverneur-generaal van Indo-China, Beau, gericht en de aan dezen voorgeschreven, algemeene gedragslijn bevattende, ontleend:

«Les autorités de Java se sont récemment émues du mouvement de concentration de la propriété foncière entre les mains des exploitants de grandes cultures; le Malais déserte peu à peu son champ pour louer ses bras; un système ingénieux d'avances de salaires le fait tomber sous la domination exclusive du concessionnaire européen, et il est en quelques années exproprié, réduit à une condition quasi-servile. Nous ne saurions aider en Indo Chine la constitution d'un prolétariat misérable, condamné d'avance à la pauvreté et à la disparition.»

Wij weten hoe Nederland het zich, in tegenstelling met andere koloniseerende natiën, met name ook de fransche, die in hare koloniën den overgang van het inlandsch grondbezit aan europeesche kolonisten wettelijk toelaat niet alleen, maar zelfs na de invoering van Tongkin, nu omstreeks twintig jaar geleden, dien overgang, zonder eenige schadevergoeding aan de feitelijke voor het krijgsrumoer gevluchte eigenaars, door uitgebreide concessiën, aan Franschen verleend, bewerkstelligde, eene eer mag rekenen, dat het 't inlandsch grondbezit op Java onverminderd heeft gehandhaafd, zooals het dit in 1816, bij zijn optreden na het engelsch tusschenbestuur, op Java aantrof. Wij weten hoe de overgang van het inlandsch grondbezit, evenals trouwens het europeesch grondbezit zelf — met uitzondering van de in 1816 aangetroffen particuliere landerijen — door de bestaande bepalingen en voorschriften — op Java tot de verboden vruchten behooren. Wij weten, hoe de inlandsche bouwgrond in de laatste kwart eeuw met ongeveer een millioen bouws is toegenomen, wel verre dus, dat de inlander zijne velden in den steek zou laten. Wij weten, dat de «ingeniositeit» van het voorschotten-stelsel op Java de gegeven eer niet verdient, waar het vragen en verleenen van voorschotten een kwaal is, waaraan arbeiders en werkgevers in alle kolonies, de fransche niet uitgezonderd, lijden en overal aanleiding geven tot gelijke, veelal overdreven critiek. Wij weten hoe het «proletariaat» van Java, instede van te verdwijnen, telken jare met vijf honderdduizenden toeneemt.

Maar hoe komt de heer Clémentel dan aan zulken tastbaren onzin, waar, bij het fransche ministerie van koloniën, toch de rapporten berusten van bevoegde beoordeelaars, door de fransche regeering met zendingen naar Java belast geweest? Ja, hoe komt hij daaraan?

Nog minder algemeen bekend is de volgende scène, die zich voor het Comité van wegen en middelen van het Huis der vertegenwoordigers te Washington afspeelde, toen de redacteur der *Far Eastern Review* van Manilla, Bronson Rea, bij aanvoering zijner argumenten voor de aanneming van het, toen in behandeling zijnde voorstel ter afschaffing der invoerrechten op philippijnsche suiker en tabak in de Vereenigde Staten, o. a. om de bezwaren der concurrentie voor de philippijnsche suiker te doen uitkomen, het volgende opmerkte:

«Now, it is generally conceded that te manufacture of cane sugar is at its highest development in Java, leading the world in its mill and sugar-house results, though behind Hawaii in the development of soil conditions. *In Java they have their forced-labor system, and also are free to import labor from China or India*.»

En toen de afgevaardigde Clark den heer Rea nog eens uitdrukkelijk de vraag stelde: «Heb ik niet begrepen, dat het nederlandsch gouvernement de lieden tot den arbeid voor de suikerfabrieken dwingt?» was het antwoord een beslist «ja!»

«And makes them work for 10 cents a day?» vroeg de heer Clark nog, en weder klonk een beslist «yes, sir!» ten antwoord op die vraag.

De op contracten met 't gouvernement gedreven suiker-cultuur behoort reeds sedert jaar en dag tot het verleden. Den heer Rea stond ter behoorlijke instructie het, te Manilla juist ontvangen, degelijk en zakelijk verslag ten dienste, door den heer V. S. Clarck, met eene officieele zending naar Java en andere vreemde koloniën belast geweest, over de arbeiderstoestanden op Java uitgebracht, waarin ook de toestand der suikerindustrie zuiver wordt weergegeven. Hoe komt nu de heer Rea aan zulke onware voorstelling? Ja, hoe komt hij er aan? . . .

Laat ons nu van Washington naar Manilla oversteken en de *Manila Times* van 1 Augustus 1905 ter hand nemen. Wat lezen wij daar onder 't volgende hoofd: Dutch *slaughter* Boni inlanders. Insubordination of prince of one of Celebes Group punished bij *massacre* of over 3000 inhabitants? Wat? Wel het volgende:

Reports from Batavia state that there has been a terrible slaughter by the Dutch of the Boni inlanders in the southern peninsula of the island of Celebes. *Men, women and children were butchered indiscriminately*. The number slain is placed in the neighbourhood of 3000 though the reports vary, en zoo voort.

En in een redactionneel artikeltje van den volgenden dag deze gebeurtenis besprekende, waarvan overigens een geheel verkeerde voorstelling werd gegeven, daar, gelijk we weten, de Boniërs, die vielen, sneuvelden in open, eerlijken strijd bij een wanhopige poging om onze gelande troepen in zee terug te werpen, merkte de redactie van het manillasche blad op: dat het «slachten van mannen, vrouwen en kinderen zonder onderscheid» zoo de gewone manier van doen voor de Hollanders was bij hunne expeditiën tegen inlandsche volkeren, getuige de manier, hoe zij de Gajoes behandelden.

Wij weten hoe bij den Gajoetocht van de honderden kampongs in de doortrokken streken slechts een twaalftal verzet bood, maar een zóó fanatiek verzet dat het herhaalde aanbod om de vrouwen en kinderen de gelegenheid te geven zich te verwijderen, evenals de sommatie om zich over te geven, met hoongelach werd begroet, dan wel in het laatste oogenblik aangenomen, wanneer er toch al reeds velen gevallen waren dier veelal geenszins onschuldige vrouwen en kinderen, die dikwerf in fanatisme niet bij de mannen onderdeden en overal daadwerkelijk aan den strijd deelnamen. Hoe komt dan de *Manila Times* er bij, om, het foutieve bericht in het ontvangen telegram nu daargelaten, onze natie de leugenachtige beschuldiging aan te wrijven van lage wreedheid?

Ja, hoe komt het blad er bij?

(Wordt vervolgd).

Pers-kroniek.

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant onder de rubriek „Letteren en Kunst" een uitvoerig artikel aan **Boeatan** gewijd, dat wij hier in zijn geheel doen volgen:

„In de permanente tentoonstelling van „Boeatan", die, naar reeds gemeld is, in de Heulstraat gevestigd is, zijn weer een aantal interessante producten van van Indische kunstvlijt te zien, deels voor ons nieuwe verschijningen.

Daar zijn b.v twee weefsels van het eiland Soemba, dat vermaard weefcentrum, dat in geïkatte doeken de rijkste, ornamentale bewerking toont. Een ervan is mooi warm in kleur, een dof steenrood op zacht getint fond met gestiliseerde flamingo's, die met hoekige langpooten in een breede rij geschikt zijn. Van een opzettelijke stiliseering is hier natuurlijk geen sprake; de techniek doet hier zekere vervormingen ontstaan, die gedurende jarenlange toepassing een blijvende waarde verkrijgen, een traditie-ornament gaan vormen.

Het andere weefsel is in denzelfden stijl, doch geheel niet in kleur. De tot nog toe bekende doeken van Soemba vertoonen een tamelijk gedekte kleur-gamma, wel veelkleurig, maar zonder krasse effecten. Dit geeft juist deze doek; helrood garen, dat na het omwinden met indigo geverfd is en door het donkerblauwe verfbad bijna zwart geworden is.

Ook van Timor komen eenige onbekende weefsels ons verrassen. Die, welke wij kenden, waren wel varieerend van patroon en behandeling, doch in kleur droegen ze één type van veel roodbruin met lichter of donker blauw bewerkt, een smaakvol, rustig geheel. Maar er zijn van Amanoebang (Zuid-Timor) een aantal doeken in Boeatan, die volslagen afwijken.

Daar is er een met geel op zwart, begrensd door rood en blauwe randen, een helderblauwe met roode, ingeweven streepjes, een veelkleurige met rood, geel en wit; een, die nog feller in kleur is met rood, geel en groen om donker fond. Ook ornamentaal wijken ze af, gelijken ietwat op de vlakornamenten van Roti. Zelfs de toempal, de spitse toren, die naast elkaar geplaatst het begin en het einde van het weefsel vormt en óp Timor alleen in miniatuur-formaat voorkwam, treedt hier in grooteren, versierden vorm op.

Het eigenaardige bij deze doeken is, dat ze van het Zuidelijk deel van Timor komen, zich scherp afscheiden van het bekende Timor-type, en . . . direct aansluiten bij de veelkleurige doeken, die op Leti, Babar en Loeang gemaakt worden.

Ook van Sumatra komt een hoogst interessant weefsel, een op 't oog simpel lapje uit de Lampong's. Het is klaarblijkelijk een oud exemplaar uit vergeeld katoen, waarop met bruin en blauwe draden een eigenaardig geometrisch patroon is ingeweven. Aan de uiteinden van dit patroon zijn menschenfiguren ingewerkt, even geometrisch als het ornament; alleen door de blauwe kleur valt dit deel bizonder op. Dit is een der weinige restanten van een oude weefkunst, die nog in Benkoelen en de Lampongs te vinden is, meesterstukjes van techniek, die den vakman in verbazing brengen, als hij bedenkt, hoe dit ingewikkeld patroon op een primitief toestel vervaardigd is. Daarbij zijn het kleine vierkante lapjes, zoodat voor een betrekkelijk klein weefsel een buitengewone inspanning noodig is geweest.

Indertijd is na de uitgave van Loebèr's Weefbulletin beproefd op Sumatra nadere inlichtingen in te winnen omtrent nog bestaande stukken en omtrent ontstaan en gebruik, daar het symbolisch ornament op gebruiken bij een ouden eeredienst wijst. Natuurlijk is hiervoor niet de minste medewerking gevonden, wat te meer te bejammeren is, omdat dit geometrisch weefornament aansluit bij dat van de Batak's en Dajak's, bij de vezelweverij van Sangir, allemaal dingen, die van hoogen ouderdom spreken. En nu komt zulk een doek in „Boeatan", afkomstig van de jaarmarkt te Soerabaja, waar men deze zeldzaamheid gelukkig heeft laten passeeren!

Op aardewerkgebied levert Indië niet veel; zelfs het hooggeroemde van de Kei-eilanden is te primitief om meer dan curiositeit te zijn. Zelfs aan de versiering is zoo weinig zorg besteed, dat men van „maakwerk" spreken mag. Maar nu komt onverwacht uit Solo een groote collectie aardewerk, die belangrijk van het Indische afwijkt. Het is namelijk overdekt met een dofzwarte pâte en zwart aardewerk is door technische bezwaren steeds een bizonderheid. Zelfs in Britsch-Indië, waar de aardewerk-industrie zeer hoog staat, komt het als een witte raaf in de buurt van Bombay voor. Van Indië kennen we slechts een enkel potje in de collectie van Artis, dat men eerst van Britsch-Indische herkomst mocht noemen, daar in onze koloniale literatuur nergens van dit typische werk wordt gerept. Zelfs het uitvoerige Encyclopaedie-artikel vermeldt het niet.

Dit Solo'sche werk is van roode klei op de schijf gedraaid en de zwarte pâte is zoo dik, dat ze de sporen van het draaien geheel verdekt. Het is goed gebakken, beter dan we van het Indische werk gewend zijn en waarschijnlijk door de hitte van het vuur is het glazuur ingezonken tot een matten glans. In vorm biedt het niets nieuws; het zijn de bekende gendi- en bokortypen.

In vlechtwerk is er ditmaal niet veel. Interessante sigarenkokers van Timor, waaronder ook de veelkleurige uit het Portugeesche deel. Uit Singaparna, welks vermaarde nijverheid nog steeds onbeschreven blijft, is er zeer goed werk, dat gansch in den goeden, ouden stijl gehouden is: zwart en wit met de typische geometrische ornamentiek, die zoozeer bij het vlechtwerk past. Vooral de groote papiermanden zijn een dankbaar artikel, omdat ze mooi en uiterst sterk zijn. Ook in dit opzicht zijn ze de Japanners de baas! Van matwerk vinden we verder het open vlechtwerk van Sumatra en van hetzelfde eiland twee bizonder mooie bidmatjes in veelkleurig ornament, afkomstig uit Padang en de zwart-witte matten van Bengkoelen.

Maar al is dit werk mooi, naar verhouding is het aantal te gering voor het groote aandeel, dat Indië zou kunnen leveren. Het schijnt te moeilijk te zijn om ginds belangstelling te kunnen vinden voor een product, welks verkoop in Europa allerbelangrijkst zou kunnen worden. Onverschillig laat men de Japansche mat veld winnen, en de inlandsche vlechterijen gaan er meer en meer toe over, uitsluitend blanke matten te leveren, die snel gemaakt en door Chineezen opgekocht worden. Bedenkt men, hoe het voor de laatste Parijsche wereldtentoonstelling mogelijk was, een prachtcollectie van meer dan honderd monsters alleen uit Bagelen bijeen te brengen, dan bejammert men het, dat plotseling die mèndong-vlechterij verdwenen is. In de jaren dat „Boeatan" bestaat, zijn slechts enkele matten naar hier gezonden en hoeveel moeite van den Haag uit gedaan is, de uitslag is maar poover geweest! En toch waren die Javaansche mèndongmatten zoo mooi en zoo bruikbaar, in prijs zoo gering! Dat was nu eens een buitenkansje geweest, het inlandsche werk een groot afzetgebied te geven, maar men heeft die kans voorbij laten gaan en niemand heeft de Bagelensche industrie eenige aandacht waard gekeurd.

In metaalwerk is er meer te zien! Ditmaal ook in sieraden! Een mooie halsketting van Padang'sch filigrain, een reeks van zilveren sterretjes, verbonden door fijne kettinkjes, een elegant stukje zilversmidswerk, dat prettig aandoet. Onder de kleinere stukken trekken vooral de ambernoten de aandacht; liefdevol bewerkte pronkstukjes en het pleit voor de zorg, door de vervaardigers besteed, dat elke zijde anders versierd is. In vervaltijd verdijnt zoo iets en mag men blij zijn, als er één goed ornament is, dat men van alle kanten gebruikt, men geeft zich dan geen extra-moeite. Ook de gouden, Atjeh'sche knoopen zijn prachtstukjes, echt werk van het mooie Atjeh, dat we eerst later hebben leeren kennen. Maar of ze geschikt zijn voor broches, valt te betwijfelen; de scherpe, spitse punt zou bij gebruik niet ongevaarlijk zijn. Dat is ook weer zoo'n nuchter, practisch bezwaar, waarop in Indië te weinig gelet wordt!

Van Soengei Poea, dit koperwerkcentrum op Sumatra, zijn een reeks prachtige stukken, die haast de oud-Javaansche overtreffen. Het geelgieterswerk heeft iets krachtigs, dat goed bij gietwerk past; levendig ornament met mooie schaduwwerking in het relief. Hier nog geen spoor van verzwakking en vervalsching; het bezit nog ten volle den ernst, de overtuiging, die het oude volkswerk kenteekent. Zooals enkele détails nog aantoonen, leven hier nog de heusche tradities uit den Hindoe-tijd en onwillekeurig herinnert men zich het bizondere meesterschap over het relief, dat het Hindoe-werk bizondere schoonheid geeft. In lampen en kannen zit een zeldzame vormbeheersching en de versiering doet inderdaad als verfraaiing dienst. Ook in drijf- en graveerwerk wordt ginds nog veel gepresteerd, zoodat dit koperwerk onder het Indische wel de eerste plaats inneemt. Voor de hoogte, die de techniek bereikt heeft, spreekt wel het feit, dat er nog met koper gesoldeerd wordt, iets, dat zelfs in Europa haast verdwenen is. Zeer te hopen is het, dat het werk van Soengei Poea ongerept blijve en niet als het Javaansche „verbeterd" wordt!

Tot slot de vermelding, dat het „Boeatan" na veel moeite gelukt is, gelden bijeen te brengen om een artistieken batikker naar Indië te zenden. Zijn bewondering voor het Indische werk en de goede school, die hij doorloopen heeft, doet ons hopen, dat het hem gelukken zal, een goed gebruik van het mooie batikken te maken, met juisten blik en deskundige kennis te onderscheiden, wat en hoe het gebruikt kan worden.

Want al is er veel misdaan op Indisch kunstgebied, zoo zelfs dat Europeesche bemoeienis meestal gelijk staat met direct verval, men vergete toch niet, dat de bedrijvers van dit goed bedoelde euvel leeken waren! Als men architecten of ingenieurs gebruikte om landbouwbedrijven op hoogeren trap van ontwikkeling te brengen, zou men hartelijk lachen doch op kunstgebied is een ieder, die belangstelling heeft, vanzelf een „deskundige".

De Tijd van 9 dezer geeft beschouwingen over de **Kolonisatie in Nederl.-Indië**, een onderwerp, dat zeker waard is van alle kanten bekeken te worden, waarom wij het dan ook van belang achten onze lezers met dit artikel in kennis te stellen. Het blad schrijft:

„Zooals vrijwel algemeen bekend is, is het vraagstuk der (over)bevolking op Java een der meest ernstige vraagstukken in onze koloniale politiek, welke binnen afzienbaren tijd oplossing zullen eischen. Inzonderheid in enkele districten, b.v. de residentie Kedoe is deze zaak langzamerhand geworden tot „une question brulante". Als eenig afdoend middel is door de Indische specialiteiten aangeraden: emigratie van de Javaansche bevolking naar de buitenbezittingen. Zoo op het oog lijkt de oplossing tamelijk gemakkelijk. Dat dit toch niet het geval is, kan reeds alleen hieruit blijken, dat sinds 1902 emigratie-plannen zijn opgemaakt, voorloopige onderzoekingen gedaan, reizen gemaakt en rapporten ingediend zijn en dat toch eerst het Koloniaal Verslag over 1907 — op het oogenblik bezig te verschijnen — van een voorloopigen uitslag kennis geeft. Deze voorloopige resultaten mogen niet ongunstig heeten en lokken zeker tot verdere proefnemingen uit. Ontkend mag anderzijds niet worden, dat de financieele opofferingen nog al groot zijn en dat de nu verkregen uitslag zeker nog niet afdoende waarborgt, dat emigratie op groote schaal even goed gelukken zou. Wij meenen dat deze zaak interessant genoeg is, om onzen lezers er een en ander van mede te deelen. Wij doen dit aan de hand van een rapport omtrent „den stand der proeven tot koloniseering van het gewest Lampongsche dsitricten (Zuidelijk gedeelte van Sumatra) met van Java afkomstige Inlandsche huisgezinnen op ult. Maart 1907". (Koloniaal Verslag 1907. Bijlage G.).

Een kort historisch overzicht moge voorafgaan.

Bij Gouvernementsbesluit dd. 30 September 1902 No. 17 werd den assistent-resident van Soekaboemi, H. G. Heyting opgedragen: „. . . . . na grondige bestudeering van het vraagstuk der emigratie van Javaansche gezinnen naar de buitenbezittingen, overeenkomstig de door den directeur van binnenlandsch bestuur te verstrekken aanwijzingen, plaatselijke onderzoekingen in te stellen en voorstellen in te dienen, ten einde een begin van uitvoering te geven aan het denkbeeld tot kolonisatie van Javaansche gezinnen der daarvoor het meest in aanmerking komende gewesten der buitenbezittingen, enz. . . . . ."

Als gevolg van deze opdracht, nader toegelicht door een missive van den directeur van binnenlandsch bestuur dd. 4 Juni 1903 No. 3503, kwam een tweede Gouvernementsbesluit tot stand dd. 3 Juli 1903 No. 14, waarbij bovengenoemde assistent-resident gemachtigd werd, zich naar het eiland Sumatra te begeven tot het uitkiezen van terreinen, geschikt voor het nemen van een proef tot kolonisatie van die streken met Javaansche gezinnen uit de residentie Kedoe. Bepaaldelijk werd genoemd de residentie Kedoe, omdat in die dagen het ontlasten van deze residentie van hare overbevolking een brandend vraagstuk was geworden.

De heer Heyting begaf zich op 18 Juli 1903 naar Palembang en bezocht het geheele zuidelijke deel van Sumatra. Wij zullen op de bijzonderheden van deze reis niet ingaan en alleen vermelden, dat de heer H. op 20 October d. a. v. te Batavia terug was. Daar werkte hij aan zijn rapport en diende achtereenvolgens enkele plannen tot emigratie in. Al ras bleek, dat de kosten groot waren. Voor eene emigratie op groote schaal zouden zij, volgens raming, ongeveer 7 millioen gulden bedragen, waarvoor in 10 jaren tijds 22.940 gezinnen konden verhuizen. Dit plan beviel echter niet aan de hoogere autoriteiten te Buitenzorg en de voorsteller kreeg opdracht zijn emigratie in 10 jaren te condenseeren tot een in 5 jaren.

Hoewel de kosten daarvan betrekkelijk niet veel kleiner waren — immers geraamd werd nu 6½ millioen gulden — zouden de resultaten veel minder zijn. Er zouden voor dit geld n.l. maar 6930 gezinnen kunnen verhuizen. Toch werd tot het kleiner plan besloten en den heer Heyting opdracht tot uitvoering gegeven. Dat alles nu verder van een leien dakje ging, kunnen wij aan de hnad van het rapport, eerlijk gezegd, niet verklaren. Voorbereidingen werden gedaan en weer gestaakt, wat o.i. heel wat geld heeft moeten doen verloren gaan.

Het rapport is op dit punt begrijpelijkerwijze niet al te uitvoerig en het zou misschien niet kwaad zijn, als bij de a.s. behandeling der Indische Begrooting in zake het beleid, hierbij gevolgd, eenig meerder licht gevraagd en verkregen werd.

Om kort te gaan vermelden wij hier nog maar, dat in de eerste helft van 1905 de voorloopige werkzaamheden in vollen gang waren en daardoor de eerste schrede was gezet op het gebied der daadwerkelijke kolonisatie der buitenbezittingen.

Het systeem, waarop de koloniseering der buitenbezittingen met Javaansche gezinnen, volgens de inzichten van den heer Heyting moet berusten, verdient eene nadere beschouwing. In de „Toelichting en Beschouwingen", gevoegd bij het bovenbesproken reisrapport dd. 20 December 1903, schrijft ZEd. o.m.:

„Een ieder, met Javaansche toestanden goed bekend, beseft, dat kolonisatie in het groot alleen dan kans heeft van slagen, wanneer aan de Javanen een stuk grond aangewezen wordt, waar zij onder eigen hoofden en bestuursvormen, en met behoud van aloude zeden en gewoonten, zich rustig aan den landbouw, als hoofdmiddel van bestaan, kunnen wijden."

Wat dien landbouw betreft, vindt men verder:

„Op eenige conferenties met de plaatselijke Europeesche en Inlandsche ambtenaren in het gewest Kedoe gehouden, bleek men eenstemmig van gevoelen, dat alleen daarheen eene kolonisatie van Javanen uit het voormalig gewest Bagelen zal slagen, waar gelegenheid is tot den aanleg van voldoende sawah." (besproeibaar rijstveld).

En verder:

„Voorts is door mij op reis tijdig, herhaald en langdurig beraadslaagd met mijne Inlandsche reisgenooten over deze beide hoofdquaesties, in nauw verband staande met de keuze der gronden:

1. moet men trachten uitgestrekte complexen te vinden, waar allengs groote desas (dorpsgemeenten) kunnen ontstaan, of verdient het de voorkeur te zoeken naar kleinere terreinen, verspreid tusschen de bestaande nederzettingen der Maleiers gelegen?

2. moeten de te kiezen terreinen gelegen zijn in de nabijheid van Maleische kampongs, of op grooten afstand daarvan?

Wij hebben, wat de eerste vraag betreft, toen de overtuiging verkregen, dat het de voorkeur verdient groote complexen te zoeken, waarop langzamerhand de vestiging van volkrijke gemeenten, liefst eenige aan elkander grenzend, kan worden verwacht, omdat alleen op die wijze de desa-bestuurders ruime inkomsten uit hunne apanagevelden kunnen trekken en daaruit de kracht putten tot het vervullen van hunne moeilijke functie in den vreemde; terwijl ook alsdan met eenigen grond verwacht kan worden, dat het eigenaardig Javaansch desa-verband ongeschonden zal blijven wat weder noodzakelijk geacht wordt om te bereiken, dat de deugden der Javaansche landbouwers, die hem tot een rustig arbeidzaam en onderling behulpzaam element opvoeden, ook in den vreemde in eere blijven, zoodat, wanneer eenmaal solide Javaansche vestigingen ontstaan zijn en de Gouvernements financieele steun zich dan tot een minimum (b.v. de vrije overvoer, benevens eene geringe premie) laat beperken, de trek van nieuwe emigranten toch blijft aanhouden, omdat zij weten in die kolonies een voorloopig onderkomen en verder raad en steun te kunnen vinden bij landgenooten, die Javaan zijn gebleven.

Wat aangaat de tweede hierboven vermelde vraag, zijn wij tot de conclusie gekomen, dat zooveel mogelijk de Javaansche kolonies moeten gevestigd worden aan de grenzen der daarvoor te zoeken uitgestrekte complexen, dus niet al te ver verwijderd van de Maleische kampongs, wier bewoners dan de afnemers kunnen worden van het surplus aan rijst in de Javaansche desa aanwezig, zoowel als van de velerlei artikelen van consumptie enz., die de Javaan of zijne vrouw pleegt te teelen, te bereiden of aan de markt te brengen." Tot zoover de heer Heyting, wiens inzichten wij, als zijnde daartoe niet bevoegd, niet aan critiek zullen onderwerpen. Wel willen wij verklaren, dat zij ons logisch toeschijnen en klaarblijkelijk op groote kennis van de praktijk berusten. Men heeft hem dan ook zijn gang laten gaan en uit de vele in het Koloniaal Verslag gegeven bijzonderheden blijkt,

dat aan de drie cardinale eischen, voor het welslagen volgens den heer H. noodig, is voldaan geworden.

En nu ten slotte een enkel woord over de resultaten.

Twee nederzettingen bevolken nu reeds het vroeger ontgonnen gebied. De eerste telt 168 gezinnen, te zamen tellende 472 zielen; de tweede 335 gezinnen, tellende 1171 zielen. Bosschen zijn omgehakt, sawah's aangelegd en reeds zijn de eerste oogsten binnengehaald, welke zeer bevredigende resultaten hebben afgeworpen. Voor onderwijs is gezorgd door in iedere kolonie een school te stichten, waar voorloopig door ontwikkelde emigranten onderwijs gegeven wordt. Politie en geneeskundige hulp is aanwezig, schoon ook op nog wat primitieven grondslag.

I. e. w. emigranten hebben in korten tijd een behoorlijke, onder eigen bestuur staande, bevolking gevormd, die in de beste verhouding leeft met de vroegere bewoners en omliggende stammen.

Moge dan, ook in de toekomst de emigratie van Javaansche gezinnen gelukken en daarin de oplossing gevonden van een der meest interessante vraagstukken, welke ons uitgebreid bezit in het andere halfrond zooal oplevert.

Oost-Indische Berichten.

Invloed der beschaving. Het Bat. Nieuwsbl. van 10 Aug. schrijft:

Uit het kort verslag over Lombok: De balische poenggawas en pedandas deelden mede dat van af ons eerste optreden alhier zich nog niet het geval had voorgedaan, dat een balische vrouw een tweeling en wel een jongen en een meisje ter wereld bracht, dat zulks onder ons bestuur nog nimmer was voorgekomen, doch dat het onder den vorst regel was, dat kraamvrouw en de jeugdige wereldburgers op de verbrandingsplaats, althans buiten den kampong, 40 dagen moesten verblijf houden. De assistent-resident van Lombok wees hun op het onbillijke daarvan, daar dergelijke gezegende bevallingen buiten den wil van den mensch staan en dat hij voor zich het dus ook onbillijk vond de vrouw hierover lastig te vallen en dat wat onder den vorst had plaats gevonden, niet blindelings behoefde opgevolgd te worden. Eenige dagen daarna deelden zij den assistent-resident mede, dat ook zij vonden, dat die ongemotiveerde handeling niet gevolgd behoefde te worden en daarbij de hoop uitspraken, dat die oude gewoonte ook op Bali in den vervolge mocht worden nagelaten.

Invoer van fijn zout. Bij de behandeling van een request, waarbij adressant vergunning verzocht om een blikje tafelzout, hetwelk door de douane aan een der groote tolkantoren op Java was aangehouden, te mogen invoeren, is gebleken dat men bij dat tolkantoor het gevoelen was toegedaan, dat het onderwerpelijk tafelzout niet ten invoer kon worden toegelaten, aangezien de verpakking niet voldeed aan het voorschrift, waar sprake is van „flesschen of pakjes".

Ofschoon die opvatting in overeenstemming is met de letter van de wet, is zij naar de meening van den directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid geheel in strijd met de bedoeling van het voorschrift, en bij dien directeur bestaat er dan ook hoegenaamd geen bezwaar tegen, dat de invoer van geraffineerd fijn tafelzout verpakt in blik wordt toegelaten.

Hardnekkige geruchten. In de Javabode van 12 Aug. j.l. lezen wij:

Ondanks de zeer pertinente tegenspraak, die wij, na het hier bekend worden van hetgeen uit Holland daaromtrent werd gemeld (zie Javabode 19 en 20 Juni), uit de allerbeste bron konden publiceeren, blijven de geruchten omtrent het aanstaand vertrek van den algemeenen secretaris, den heer D. F. W. van Rees, naar Nederland toch hardnekkig aanhouden.

Reeds weet men te vertellen, dat tot zijn opvolger zou worden benoemd de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, mr. J. G. Pott.

Nog meer suikerfabrieken in de preanger Regentschappen. Door Ch. E. du Perron is het verzoek gedaan, om aane zijne echtgenoote, vrouwe M. du Perron geboren Bedier de Prairie, vergunning te verleenen tot de oprichting van eene op overeenkomsten met de bevolking berustende suikeronderneming op het perceel Moeara Tjinarindoeng, in het district Djampangkoelon der afdeeling Soekaboemi.

Er zijn derhalve thans een vier- à vijftal aanvragen van dien aard (zie ook de Javabode van 31 Juli jl.) in genoemd gewest aanhangig, doch het schijnt, om reeds vroeger door ons vermelde redenen, zeer de vraag of men de suikerindustrie aldaar zal toelaten.

Al maar meer plannen. Bepaald is dat de aan R. A. Eekhout bij artikel 1 van het besluit van 28 Februari 1907 no. 42 verleende voorrang boven de verzoeken van anderen om concessie voor den aanleg en de exploitatie van electrische spoorwegen in de residenties Bantam en Preanger Regentschappen, geacht wordt mede te zijn verleend voor lijnen van Balekambang aan de Zandbaai over Tjikeueus, Tjitamiang, Tjiboetoen, Palaboean Ratoe en Tjisolok naar Kadongdong aan de Wijnkoopsbaai, en van Tjiratjap over Rambal naar Sindangbarang.

Alle hens aan het werk. Aan den grooten boom te Soerabaja heerschte, volgens het Soerab. Hbl., in het begin van Augustus jl. groote drukte. De boomklerken doen alle moeite om de goederen hunner firma's vóór de inwerking treding van de nieuwe tariefwet op 15 Augustus ingevoerd te krijgen. De scheepsagenten verleenen daartoe zooveel mogelijk hun medewerking en tot laat in den middag wordt met lossen voortgegaan. Ook de ambtenaren doen alles om het werk te bespoedigen, zoodat het beoogde doel waarschijnlijk zal worden bereikt.

De Javabode meldt over de **Verbetering van de haventoestanden te Soerabaja.**

Gelijk bekend is, werd eenige jaren geleden door de Soerabaja havencommissie rapport uitgebracht omtrent de wenschelijkheid van de verbetering der toegangen van Straat Madoera, hetwelk voor het publiek verkrijgbaar werd gesteld, evenals het verslag omtrent den in 1904 beëindigden waarnemingsdienst in de vaarwaters naar Soerabaja. Tot eene beslissing ter zake is het nog steeds niet gekomen, als gevolg van de weinige eenstemmigheid, welke bestaat ten aanzien van de wijze, waarop de dringend noodige verbeteringen zullen zijn tot stand te brengen. Zoo wenscht de Soerabajaschen handel uitbreiding van de prauwenhaven, hetgeen weinig strookt met de inzichten van het departement van Marine, hetwelk den aanleg van nieuwe steigers voorstaat.

Ten einde tot eene decisie te geraken, is door de regeering aan den directeur der burgerlijke openbare werken opgedragen om in het laatst dezer maand zich naar Soerabaja te begeven, teneinde de zaak met de betrokken autoriteiten aldaar en de belanghebbende particulieren te bespreken. De directeur zal worden vergezeld door den luitenant ter zee 1ste klasse C. J. J. de Neve, adjudant van den gouverneur-generaal, terwijl ook de heer H. Hissink, chef van de firma Daendels & Co., uitgenoodigd is om de te houden besprekingen bij te wonen.

West-Indische Berichten.

Suriname Aan een artikel in Onze West, aan tien jaren geschiedenis van het hospitaal te Paramaribo gewijd, ontleenen wij het volgende:

»Toen nu ruim 10 jaren geleden, op 1 Februari 1897, de officier van gezondheid 1e klasse O. A. Peters, als chef van den Militairen Geneeskundigen Dienst en als Chef van het Hospitaal aan de Gravenstraat optrad, vond hij die inrichting in een deplorabelen, verwaarloosden toestand.

Op sommige plaatsen ontbraken de leuningen der galerijen, zoodat deze voor de patiënten levensgevaarlijk waren; de latrines waren allerellendigst, verspreidden een afschuwelijken stank; de gebouwen waren vernield, zagen er door vervelooslieid onooglijk uit; de verschillende zalen krioelden van wandluizen; de regenbakken waren onzindelijk; de voorraad kleedingstukken en fournituren van het magazijn was onvoldoende en wat aanwezig was van slechte kwaliteit; het personeel was onvoldoende en onbetrouwbaar; het geheele ziekenhuis was een spot der hygiëne.

Er was dus voor den nieuwen chef heel wat werk aan den winkel, hem wachtte een lang niet gemakkelijke taak, een hervormende arbeid, die echter voor een ijverig man als de heer Peters een eigenaardige bekoring moet hebben gehad.

In het eerste jaar van zijn beheer werden de hoogst noodige verbeteringen aangebracht. Een gedeelte der galerijen werd hersteld; verschillende gebouwen werden schoon gemaakt en gewit, voor een gedeelte geverfd; voor de verdrijving der wandluizen werden zalen en kribben met een preparaat behandeld; kribben werden gelakt en gerepareerd; de voorraad kleedingstukken en fournituren werd gedeeltelijk aangevuld; de verschillende regenbakken werden aan een grooten schoonmaak onderworpen; het gebouw voor de yawslijders werd in orde gebracht; de waschinrichting werd verbeterd.

Voorts werd het Hospitaal aangesloten bij het telefoonnet; onder het onbetrouwbaar personeel in Apotheek en Magazijn werd een razzia gehouden; een tweede magazijn werd ingericht; het oppasserspersoneel werd uitgebreid en verbeterd.

Een gewichtige verbetering in de verpleging was op 1 Juli 1897 de komst van 4 R. K. zusters, die de oppasseressen in de vrouwenafdeeling vervingen. Dit aantal werd in den loop des jaars uitgebreid tot 7, waaronder een den titel van ziekenmoeder verkreeg.

Na dan te hebben aangetoond hoe de heer Peters met het hem toegevoegde personeel met de beschikbare middelen wist te woekeren tot het oogenblik, waarop hij in 1903 zijne functiën nederlegde, vervolgt het blad:

Als vervanger van den heer Peters trad op 5 October 1903 de officier van gezondheid 2e klasse, dr. E. A. Koch, die in Juli 1904 werd bevorderd tot 1e klasse.

Al was de toestand bij het vertrek van den heer Peters rooskleurig te noemen in vergelijking met zes jaar geleden, toch bleef er nog veel te wenschen over. Het keuringslokaal voor verdachten aan lepra was met zijn 4 M² oppervlak veel te klein en lijders aan deze ziekte, die vóór uitzending naar Chatillon eenige dagen in het hospitaal moesten vertoeven, werden tijdelijk gelogeerd in een aan de achterzijde slecht gelegen lokaal, een en ander indruischend tegen alle begrippen van hygiëne en humaniteit. Het ongelijk oppervlak onder de inrijpoort deed de aangevoerde zieken onbehaaglijk door elkaar schudden, een lift ontbrak nog steeds, de gebouwen waren voor een gedeelte nog verveloos, het privaatstelsel lag, trots alle verbeteringen, nog steeds met de eischen der hygiëne overhoop, de watervoorziening was nog primitief en, last not least, . . . het hospitaal was te klein.

Wel had de vorige chef herhaaldelijk op verandering en uitbreiding aangedrongen, maar zijn wenschen en begeeren stuitten steeds af op het gebrek aan de noodige middelen.

Het lag voor de hand, dat de nieuwe chef, dr. E. A. Koch, ook met die slepende ziekte onzer kolonie bij zijn hervormingsplannen zou te worstelen hebben en dat ook hij zijn hoofd zou moeten buigen voor de onverbiddelijke formule van het geldgebrek. Maar zij, die het hospitaal in 1903 hebben gekend en die thans, zooals wij dezer dagen, die inrichting bezochten, zullen zich met verbazing afvragen: met welke toovermiddelen de heer Koch die onverbiddelijkheid heeft verlamd, met welke overredingskracht hij van het Bestuur de gelden heeft weten te verkrijgen voor de uitvoering van zijn veelomvattende plannen?

Na de verschillende verbeteringen te hebben vermeld, die tot stand kwamen, waaronder de verbetering der watervoorziening een belangrijke plaats inneemt en ook het personeel te hebben herdacht, dat den heer Koch bijstond, schetst Onze West als volgt den huidigen toestand.

»Genoemde heeren hebben met den heer Koch krachtig medegewerkt aan den goeden naam van ons hospitaal. Er dient te worden opgemerkt, dat onze bevolking, voor wie in vroegere tijden het hospitaal een verbanningsoord, een plaats der verschrikking was, thans in die inrichting vertrouwen heeft gekregen. Wilde men vroeger als ernstige zieke voor geen geld ter wereld naar het hospitaal en liet men zich liever thuis, al zij het dan ook liefderijk, onvoldoende behandelen en verplegen, thans laat men zich gewilliger in het ziekenhuis opnemen. Was het aantal betalende patiënten in 1902, 1903 en 1904 achtereenvolgens 893, 936 en 901, in 1205 werd dit 1502 en in 1906 1962 en ook thans in 1907 is dit aantal weer stijgende. Heeft een betere regeling, bestaande in scheiding van de klassen der betalenden en niet-betalenden door meerdere plaatsruimte daarop invloed uitgeoefend, zeer zeker moet dit meerdere vertrouwen ook worden toegeschreven aan den medischen arbeid der doktoren, aan de liefderijke verpleging, die men hoe langer hoe meer is gaan waardeeren en aan de welverdiende populariteit, die de heer Koch door zijn minzaamheid en goed hart bij de bevolking geniet. Hij is niet voor niets hun »boe papa«.

Dat ons hospitaal een goeden naam heeft, niet alleen binnen de landspalen, maar ook daarbuiten blijkt uit het feit dat uit verschillende plaatsen in West-Indië, als Martinique, Dominica, Demerara, Trinidad, Cayenne en St.-Laurent patiënten naar hier zijn gekomen voor geneeskundige en chirurgische behandeling.«

Van Vreemde Koloniën.

Engelsch-Indië. In de geïllustreerde week-editie van de *Times of India* verscheen van de hand van den heer Vithaldas Damoder Thackersey een artikel over den schuldenlast, waaronder de landbouwende bevolking gebukt gaat en de wijze, waarop deze van dien last zou kunnen worden bevrijd. In breede trekken komt het artikel op het volgende neêr.

De coöperatieve credietvereenigingen die onder de door het engelsch-indische gouvernement uitgevaardigde betrekkelijk wet werden opgericht, zijn in de meeste provinciën nauwelijks in staat te voldoen aan de eischen harer leden. Nieuwe leden kunnen niet worden toegelaten daar de vereenigingen over onvoldoende fondsen beschikken, om aan hare behoeften tegemoet te komen. De afdoening van oude schulden welke bepaaldelijk noodzakelijk is voor een blijvend succes van deze dorpsvereenigingen gaat hare krachten geheel te boven. Dit vooropstellende als de uitkomst van de werkzaamheid der jonge vereenigingen, stelt de heer Vithaldas zich de oprichting voor van een centralebank, onder den naam van Landbouw-bank van Indië. Deze zou dan moeten dienen om op billijke voorwaarden voorschotten te verstrekken aan de dorps-credietvereenigingen. Het denkbeeld is niet nieuw, maar zijne toepassing op indische toestanden zou een ernstige studie vereischen van de behoeften der landbouwende bevolking, welke studie beter is toe te vertrouwen aan een niet ambtelijk lichaam, dat gemakkelijker werkt dan een officieel departement.

De Landbouw-bank van Egypte is ook een centralebank doch hebben hare transactiën met de landbouwers rechtstreeks plaats zonder tusschenkomst van dorps-vereenigingen. Waren aan deze egyptische Centrale geen buitengewone volmachten verleend dan zouden de uitkomsten harer transactiën, welke dikwerf over minimale bedragen loopen niet zoo gunstig zijn geweest dan nu het geval was. Doch wat voor Egypte met zijn enkele millioenen nog mogelijk was, valt geheel buiten het bereik der mogelijkheden in een land als Indië met zijne honderdtallen millioenen landbouwers. Het plan van den heer Vithaldas berust op eene combinatie van de pruisische land-bank en de Egyptische landbouwbank. Evenals de eerste zou de voorgestelde Centrale bank voor Indië te maken hebben met coöperatieve crediet-vereenigingen, doch zou zij haar kapitaal niet geheel of ten deele van den staat erlangen maar naar het voorbeeld der egyptische landbouw-bank en ook naar dat van de voor de Philippijnen goedgekeurde bank steun van den staat bekomen in den vorm van rente-waarborg. Deze wordt noodig geacht om het particulier kapitaal voor deze onderneming aan te trekken met het oog op den langen termijn, waarop leeningen voor landbouw-doeleinden worden aangegaan en de lage rente welke daarvoor moet worden bedongen wil men met succes werken. De regeering heeft reeds,

door het verleenen van tagaj en andere voorschotten aan landbouwers, de billijkheid erkent van de eischen der landbouw-klasse de groote massa der bevolking in dit opzicht. Zij verstrekt ook voorschotten aan coöperatieve crediet-vereenigingen. Het eenige wat nu noodig zou zijn, ware het beginsel van het verleenen van steun uit te strekken tot een centraal lichaam, dat in staat zou wezen om op zakelijke wijze en met inachtneming van de uiteenloopende lokale behoeften en toestanden het credietvraagstuk voor den inlandschen landbouw in Engelsch-Indië op te lossen.

De *tea-cess* van Indië, de door de theeplanters van Indië vrijwillig op zich genomen belasting ter bestrijding vooral van de kosten der propaganda voor het verbruik van hun product, zou normaal op het einde van de maand Maart van het volgende jaar moeten afloopen maar het betrekkelijk Comite verklaart in zijn jaarlijksch rapport, dat het den gouverneur-generaal heeft voorgesteld, deze vrijwillige belasting voor een nieuw tijdperk van vijf jaar goed te keuren. De algemeene instemming der planters met dezen maatregel is te danken aan het succes der werkzaamheden van het Comite, waardoor het indische product, op de buitenlandsche marken steeds meer gewild wordt. Voor dit jaar beoogt het Comité eene proefneming met de propaganda voor het thee-verbruik in Indië zelf, ten einde na te gaan of er eenige kans bestaat om plaatselijk hoeveelheden van eenig belang van dit product in het land zelf te plaatsen.

Door den onder-directeur voor den landbouw in de provincie Bengalen is de aandacht gevestigd op de voordeelen voor den indischen landbouwer weggelegd in de aardappel-teelt bij de huidige voor het product te maken prijzen. Inzonderheid acht hij deze teelt aan te bevelen in verband met de jute-cultuur namelijk als tweede gewas. De jute in Mei gezaaid wordt in Augustus geoogst, waarna het land met aardappelen kan worden beplant. De kosten hiervoor bedragen aan bewerking 83 roepies, aan poot-materiaal 75 roepies, aan bemesting 75 roepies alles per acre, terwijl de waarde van de opbrengst per acre op 1000 roepis kan worden gesteld, zoodat deze cultuur eene winst van 767 roepies per acre zou laten, terwijl berekend wordt, dat de opbrengst per acre van een veld dat eerst met jute en dan met aardappelen — dit laatste van November tot Februari wordt beplant, 916 roepies per acre of nagenoeg 1400 gulden per bouw zou bedragen.

Fransche spoorwegonderneming in Oost-Azië. Na er op te hebben gewezen hoe er een tijd was dat men in fransch-koloniale kringen er nog aan dacht om het fransch gezag over een deel van Zuid-China uit te strekken, schreef de *Straits-Times* het volgende:

Dat was in de dagen toen de verdeeling van China nog in de lucht zat. De russisch-japansche oorlog heeft dat allemaal veranderd. Er zullen geen brokjes meer gehapt worden uit het hulpelooze karkas van China. Alles wat nog voor de fransche aspiratiën is overgelaten is de ontwikkeling van den handel overland tusschen de havens van Tongkin en groote steden en meest welvarende districten van Kwangsi en Yoennan. De Yoennan-spoorweg die Hanoi en Haiphong langs de vallei de Roode Rivier met Yoennanfoe zal verbinden, komt slechts langzaam vooruit, maar men denkt dat hij omstreeks het midden van 1909 geheel voor het verkeer zal kunnen worden opengesteld. Reeds is het mogelijk van den kant van Hanoi per spoor Mongtse te bereiken, terwijl de ingenieurs op het gedeelte der ontworpen lijn dat op chineesch gebied valt, niet stil zitten. De quaestie of men den Tongkin-Spoorweg van Langson niet naar de twee Kwang-provinciën zou doortrekken door de vallei der West-Rivier, maakt weer een punt van overweging uit, in parijsche handelskringen. Bij eene in 1898 gesloten overeenkomst, hebben de chineesche autoriteiten toestemming verleend voor deze doortrekking en we gelooven dat de lijn nu gevorderd is tot Lungtsjou in Kwangsi, maar men merkte niets van een ernstige poging om het werk voort te zetten en den spoorweg te benutten — gelijk in de bedoeling lag om het verkeer van den huidigen weg over Woetsjou Kanton, en Hongkon af te leiden naar de twee chineesche havens. Er zijn thans voorbereidingen getroffen voor de uitzending eener particuliere expeditie belast met de opname dier districten, welke van den voorgestelden spoorweg profijt zouden kunnen trekken. Het Aardrijkskundig Genootschap te Parijs, heeft deze onderneming gesubsidieerd, die onder andere ook de rivierhaven Nanning zal bezoeken.

Het goudland Madagaskar. Ik heb zoo schreef men uit Tananarive aan de *Dépêche Coloniale* in mijne correspondentien herhaaldelijk van mijn geloof doen blijken in de toekomst van den mijnbouw in onze kolonie. Het is mij een genoegen u thans een belangrijk bericht te kunnen doen geworden ter versterking mijner stelling dat de bodem van Madagaskar van Noord tot Zuid en van West tot Oost verzadigd is van edel metaal en dat de ondernemingen ter exploitatie van goudmijnen verzekerd zijn van een hooge vlucht van af het oogenblik dat de kapitalen beschikbaar zullen zijn om mechanische hulpkrachten in de plaats te stellen van de tot nu gebezigde al te primitieve middelen. Een streek waarvan men tot heden slechts weinig had vernomen in het noordwestelijk deel van het eiland heeft nu ook haar aandeel gehad in de rijke vondsten aan edel metaal in dit land. En welk een aandeel. In eene week tijds hebben twee prospectors in de provincie Diego op een enkel plaats 80 kilogrammen goud gevonden en in minder dan eene maand tijds bedroeg de productie tot 200 kilogrammen. Deze cijfers zijn officieel bevestigd, eenerzijds door den dienst van het mijnwezen, die de orders heeft gegeven voor de storting der verschuldigde belasting, anderzijds door het Comptoir National d'Escompte, waarvan de succursale te Diego zich telegraphisch met het agentschap te Tamatave heeft moeten verstaan om zich de noodige fondsen te verschaffen voor de realisatie van het gewonnen product."

Onder de inlandsche arbeiders op bedoeld placer in Diego waren er die betaald naar rede van het gewonnen goud in eene maand tijds vijf tot zesduizend franken verdienden.

Grensregeling in West-Afrika. Onder de passagiers, die zich onlangs met de *Eleonora Woermann* van de west-afrikaansche kust naar Europa begaven bevond zich ook de president Barclay van de liberiaansche republiek. Het doel der reis van den heer Barclay is om de onderhandelingen betreffende de grensregeling tusschen het grondgebied der republiek en de fransche en engelsche bezittingen in die streken te bespoedigen, terwijl hij tevens met het engelsche ministerie van buitenlandsche zaken besprekingen wil voeren over een tariefwijziging, waardoor de republiek in staat zoude wezen hare schulden af te doen en hare geheele onafhankelijkheid ook uit financieel oogpunt te erlangen.

DE BESTUURS-ACADEMIE.

De presidente der Vereeniging ontving van het College van Curatoren dezer nieuwe inrichting eene uitnoodiging tot bijwoning der openingsplechtigheid op Dinsdag 10 dezer, waarvan zij dankbaar gebruik maakte. Het behoeft hier wel geen betoog, hoezeer het beginsel dezer hoogere vormschool in den geest onzer vereeniging valt; de artikelen desbetreffende, verleden jaar in ons Weekblad opgenomen, getuigden daarvan. De gloedvolle toesproken zoowel van Minister Fock als die van den heer Pierson en den Directeur, den heer van Berckel, waren haar dan ook als uit het hart gegrepen en geheel stemt „Oost en West" in met den geuiten wensch: dat de instelling zóó aan haar doel moge beantwoorden, dat een spoedige uitbreiding noodzakelijk blijkt, opdat zij ook uiterlijk den wijdschen naam van Academie nog meer waardig zij dan thans, nu zij aanvangt in een niet groot heerenhuis, onder een zestal docenten met twee dozijn leergierigen.

Maar....... alle begin is moeilijk.

INGEZONDEN.

De Tendenz van ons Koloniaal Weekblad.

Op het oogenblik door drukke bezigheden niet in staat den heer Van Kol naar behooren van antwoord te dienen, wensch ik mij voor heden te bepalen tot de volgende zinsnede uit zijn ingezonden stuk in het vorig nummer van dit blad:

"Wanneer ik eenigen tijd daaraan kon en wilde besteden, zou op menig cijfer-gegoochel van dien anonymen praatjesmaker, die druk bezig is de tendenz van ons Koloniaal Weekblad te vervalschen, een geheel ander licht worden geworpen."

Afgezien van het feit, dat "cijfergegoochel" en "anonyme praatjesmaker" zeker toch ook wel behooren tot die aanvalsmiddelen, welke den heer Van Kol met weerzin vervullen, zoodra ze tegen zijne gewaagde stellingen worden gericht, moet ik hier beslist protest aanteekenen tegen de mij aangewreven vervalsching van de tendenz van ons Koloniaal Weekblad.

De tendenz van ons blad is en behoort te zijn als op de eerste bladzijde van elk nummer van dit blad te lezen valt:

"Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds."

De heer van Kol noemde mij "zijn vinnigsten bestrijder" naar aanleiding mijner beschouwingen over zijn artikel in de *Indische Gids*, en ik aanvaard dit gaarne als een compliment, als lid der Vereeniging Oost en West mij stilzwijgend, door mijne aansluiting bij deze Vereeniging verbonden hebbende, het mijne bij te dragen "om ware belangstelling en liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds", als lid onzer Vereeniging mij ergerende over hen, die zooals de heer Van Kol deed, elke belangstelling in de koloniën *den kop indrukken*, en, in stede van liefde te wekken tusschen Nederland hier en ginds, niet beter weten te doen dan deze van elkander te *vervreemden*.

Mij overigens ten aanzien van dit onderwerp refereerende naar het in het vorig nummer van dit blad aangevangen hoofdartikel, teekent de "anonyme praatjesmaker" zich

M. A. VAN HEEKEREN.

Amsterdam, 7 September 1907.

Aan de Redactie van Oost en West *den Haag.*

Hoog Geachte Redactie.

Met groote belangstelling zullen velen met mij kennis hebben genomen van de lange lijst der op 31 Augustus j.l. gedecoreerden. Het is een groot land, dat zijne groote mannen eert. Het vervult mij dan ook met rechtmatigen trots, jaarlijks weer te ontdekken, dat ons land zulk een groot aantal verdienstelijke mannen bezit. Maar wat is het jammer, dat het Aziatisch deel van ons Rijk, naar het schijnt, zoo ontzettend arm is aan verdienstelijke mannen. Want anders zouden toch wel meerdere Javanen en ook Chineezen eene Koninklijke onderscheiding hebben gekregen. Of lijden wij Hollanders soms aan gebrek aan waardeering als het Inlanders en Chineezen betreft? Is het niet daaraan toe te schrijven, dat geen Inlander en geen Chinees, den Nederlandschen Leeuw, en maar één Regent de Orde van Oranje Nassau kreeg? Het is zeer te betreuren, dat de diensten van zoovele verdienstelijke Inlanders en Chineezen zoo weinig worden gewaardeerd. Iets meer waardeering onzerzijds zoude eene goede verstandhouding met onze Indiërs zeker niet schaden. Moge daarom een volgend jaar wat meer waardeering blijken.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dr.,

LOHMAN JR.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad.

In Uw vorig weekblad (N°. 36 dd. 5 Sept. j.l.) nam U een gedeelte over der voorrede van Dr. J. D. E. Schmeltz', "Gids voor de Tentoonstelling van de Ethnographische verzameling der Noord-Nieuw-Guinea-expeditie." Daarin lees ik o.m.: "Gedurende dien tijd [d. i. van Jan.—Sept. 1903]" werden een aantal plaatsen aan de Noordkust bezocht, zoo b.v. het *Sentanimeer, waar van te voren geen Europeaan was geweest*". [1])

Mag ik even vragen: of het Dr. Schmeltz' aandacht ontgaan is dat reeds in 1893 de heer Bink, zendeling der Utrechtsche zendingsvereeniging, bedoeld meer (door hem Santani genoemd) *twee malen* bezocht? ([2]) En dat er in 1901 een expeditie heentrok, waaraan o.a. deelnamen de controleur van Oosterzee en de Luitenants ter zee baron van Asbeck en Schultz, bij welke gelegenheid het meer nauwkeurig werd opgenomen? ([3])

Beleefd verzoek ik voor mijne vragen opname, in de hoop, dat Dr. Schmeltz zijn antwoord aan Uwe Commissie zal bekend maken.

Den Haag, 7 Sept. 1907. EMCÉWÉ.

1) De cursiveering is van mij.
2) Zie de Wetenschappelijke resultaten dezer bezoeken in Tijdschr. Aardr. Gen. 1894 (Dl. 1), bl. 325 vgg. en Tijdschr. Bat. Gen. 1897 (Dl. 39), bl. 179 vgg.
3) Zie T. A. G. 1902, bl. 592 vgg.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 16.

Hoe over Inlandsche kunstnijverheid geoordeeld wordt (met foto's), door J. E. Jasper. — Bekende Indische tijdgenooten (Dr. S. H. Koorders), door Alex (met afb.) — Brieven uit Patria, door J. Willemsz. — Boô-relletjes en andere relletjes, door Otto Knaap. — Indrukken van den dag, door Corax. Enz.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landbouw in N. I. Juni 1907.

Het boschwezen in 1905, door Octan. — Katoen, door Mr. J. F. Dijkstra. — Benoid luchtgas als verlichtingsmiddel, door P. J. G. Nel. — Het eeuwfeest der stoomvaart (vervolg), door Noach. — Kamer van koophandel te Amsterdam, door L. A. Bourse. — De koersdaling der groote internationale staatsfondsen in verband met de Europeesche geldmarkt, door L. A. Bourse. — Een nuttig boekje. — Paarlen, door Dr. L. G. Stuart. — Varia. — Productenmarkt en wisselkoersen over Mei—Juni 1907.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 8.

Het gevecht om den Spionskop op 24 Jan. 1900, door J. L. Pabst (vervolg). — De opleiding tot Indisch Infanterie-officier, door L. (vervolg). — Eenheidsprojectiel voor artillerie te velde, door A. J. Gooszen. — Nogmaals de tucht in ons leger, door B. D. V. — Eene studie over de verdediging eener stelling in ons bergterrein, door F. L. H. Dessauvagie. — Nog iets over de loopreiniging van onze geweren en karabijnen, door R. N. Haremaker. — Het gebruik van zandzakken voor opgelegd vuren.

Bijlage: Applicatorische studie betreffende het gebruik van moderne veldartillerie, door P. D. van Essen.

De Indische Mercuur. 10 Sept. 1907.

Specerijhandel, door v. G. — Nog iets over de koffievalorisatie, door J. L. Waller. — The ferment ation of tea, door Nanninga. — Een proefstation voor het boschwezen op Java. — De buitenlandsche handel van Korea. — Het vijftigjarig bestaan der Batavische spaarbank. — Overproductie van caoutchouc. — Verslag van het Mijnwezen over het 4e kwartaal 1906 (vervolg). — Verslagen. — Kultuurberichten. Enz.